

Effects of different beverages on color stability of heat-cured acrylic resin

Pathomrat Uttamang¹, Piyaphorn Tipart¹, Chaivut Prunkngarpun²

¹ Ministry of public health, Nonthaburi Thailand

² Faculty of Dentistry, Khon Kaen University, Khon Kaen Thailand

Abstract

Objectives: Prosthodontic materials discoloration is one of the results in patient dissatisfaction and additional time expense for replacement. Therefore, in this study aimed to determine the color stability of heat-cured denture base acrylic resin (Meliodent®) before and after immersion in beverages.

Materials and methods: Fifty disk specimens (50.0-mm diameter, 0.5-mm thick) were prepared and stored in distilled water for 24 hours at 37°C. The 10 specimens were divided into 5 groups (n=10) and stored in different types of beverages: vegetable and fruit juice, coffee, green tea, carbonated drink and distilled water as a means of control. Color of all specimens was measured before immersion in beverages. After 30 days and 45 days the color of the specimens was measured again with a spectrophotometer using CIE L*a*b* relative and color changes (ΔE) were calculated. Data were statistically analyzed with One-Way ANOVA and multiple comparisons by Bonferroni test at a significant level of 0.05.

Results: After 30 days the most color changes of heat-cured denture base acrylic resin was showed with vegetable and fruit juice, followed by green tea ($p>0.05$). After 45 days the most color changes of heat-cured denture base acrylic resin was showed with vegetable and fruit juice, followed by coffee and all beverages promoted significant color changes of heat-cured denture base acrylic resin when compared to the specimens immersed in distilled water ($p=0.00$).

Conclusions: The most color changes of heat-cured denture base acrylic resin were presented by specimens immersed in all beverages Δ , and the color changes converted to National Bureau of Standard units showed of all were not clinical acceptable ($\Delta E>3.3$). Therefore, avoiding or minimizing of beverages such as tea, coffee, carbonated drink and vegetable and fruit juice may be advantageous for denture wearers for long-term color stability.

Keyword: color stability, denture base acrylic resin, spectrophotometer, color change,

How to cite: Prunkngarpun C, Uttamung P, Thippa-art P. Effects of different beverages on color stability of heat-cured acrylic resin. M Dent J 2016; 36: 123-132.

Corresponding author:

Chaivut Prunkngarpun
Faculty of Dentistry,
Khon Kaen University, Khon Kaen
Thailand 40002
Tel: 087-831-0770

Received: 30 April 2016

Accepted: 23 June 2016

ผลของเครื่องดื่มชนิดต่างๆ ต่อเสถียรภาพสีบนฐานฟันเทียม เรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อน

ปฐมรัตน์ อุดมั่ง¹, ปิยาภรณ์ ทิพย์อาสน์¹, ไชยวุฒิ พุกขังามพันธ์²,

¹ กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทย

² ภาควิชาทันตกรรมประดิษฐ์ คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เสถียรภาพสีของวัสดุทางทันตกรรมประดิษฐ์เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจของผู้ป่วยและนำไปสู่การประดิษฐ์ชิ้นงานใหม่เพื่อมาทดแทน ดังนั้นในการศึกษานี้เพื่อเปรียบเทียบเสถียรภาพสีของฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อน (Meliodent®) ภายหลังจากแช่ในเครื่องดื่มชนิดต่างๆ

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการศึกษา: ชิ้นตัวอย่างจำนวน 50 ชิ้น แผ่นกลม (ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 50 มิลลิเมตร หน้า 0.5 มิลลิเมตร) โดยใช้การบ่มตามวิธีที่บริษัทผู้ผลิตกำหนด แบ่งชิ้นตัวอย่าง 5 กลุ่มเท่าๆกันตามชนิดเครื่องดื่มที่ใช้แช่ คือ น้ำผักผลไม้ กาแฟ ชาเขียว น้ำอัดลม และน้ำกลั่น ใช้เครื่องวัดสีสเปกโตรโฟโตมิเตอร์วัดค่าการเปลี่ยนแปลงของสี (ΔE) ในแต่ละชิ้นตัวอย่างก่อนและหลังการแช่ในเครื่องดื่มชนิดต่างๆเป็นเวลา 30 วัน และ 45 วัน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีบอนโฟโรนินที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการศึกษา: ภายหลังจากการแช่ฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนในเครื่องดื่มทุกชนิดเป็นเวลา 30 วัน พบว่ามีค่าการเปลี่ยนแปลงของสีมีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) แต่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.00$) ภายหลังจากแช่ฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนในเครื่องดื่มทุกชนิดเป็นเวลา 45 วัน โดยค่าการเปลี่ยนแปลงของสีในฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนที่แช่ในน้ำผักผลไม้มีค่ามากที่สุดเท่ากับ 10.77 และพบว่าเสถียรภาพสีในฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนที่แช่ในเครื่องดื่มทุกชนิดไม่เป็นที่ยอมรับทางคลินิก (ค่าการเปลี่ยนแปลงของสีมากกว่า 3.3)

บทสรุป: ทันตแพทย์จึงควรแนะนำให้ผู้ป่วยหลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสีในฐานฟันเทียม เช่น ชา กาแฟ น้ำอัดลม และน้ำผักผลไม้ เพื่อเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งจะช่วยยืดอายุการใช้งานของฟันเทียมได้

คำไรหรัส: เสถียรภาพสี, ฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อน, เครื่องวัดสีสเปกโตรโฟโตมิเตอร์, การเปลี่ยนแปลงของสี,

วิธีอ้างอิงบทความนี้: ปฐมรัตน์ อุดมั่ง, ปิยาภรณ์ ทิพย์อาสน์, ไชยวุฒิ พุกขังามพันธ์. ผลของเครื่องดื่มชนิดต่างๆ ต่อเสถียรภาพสีบนฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อน. วทันต มหิดล 2559; 36: 123-132.

ติดต่อเกี่ยวกับบทความ:

ไชยวุฒิ พุกขังามพันธ์

ภาควิชาทันตกรรมประดิษฐ์

คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

123 หมู่ 16 ถนนมิตรภาพ อำเภอเมือง

จังหวัดขอนแก่น 40002 ประเทศไทย

โทรศัพท์: 087-831-0770

วันรับเรื่อง: 30 เมษายน 2559

วันยอมรับการตีพิมพ์: 23 มิถุนายน 2559

บทนำ

ฟันเทียมทางทันตกรรมมีความจำเป็นในการช่วยฟื้นฟูการบดเคี้ยว การออกเสียง และส่งเสริมความสวยงามของใบหน้าในผู้ป่วยสันเหงือกไร้ฟัน นอกเหนือจากความสวยงามจากสีฟันเทียมแล้วฐานฟันเทียมก็ถือเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเสริมความสวยงามบริเวณเนื้อเยื่อเหงือก¹ เรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อน (heat-cure acrylic resin) เป็นวัสดุที่นิยมนำมาใช้ประดิษฐ์ฐานฟันเทียมเนื่องจากมีความสามารถในการคงรูปร่างที่ดีไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงง่าย น้ำหนักเบา มีสีเป็นธรรมชาติใกล้เคียงกับเนื้อเยื่ออ่อนในช่องปาก จึงทำให้เกิดความสวยงามเหมาะสมกับการเลือกใช้ใช้เป็นฐานฟันเทียมมากที่สุด²

ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการพัฒนาคุณสมบัติของเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนให้มีความสวยงาม แต่ปัญหาที่ยังพบว่าเป็นข้อจำกัดของการใช้เรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนคือการเปลี่ยนแปลงสี โดยการศึกษากของ Temel Koksai และ Idil Dikbas ในปี 2008³ พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงสีของฐานฟันเทียมเมื่อนำไปแช่ในสารละลายที่ทำให้เกิดสีชนิดต่างๆกันเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ซึ่งเสถียรภาพสีของฐานฟันเทียมเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่จะทำให้ผู้ป่วยยอมรับการรักษาและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนชุดฟันเทียมใหม่⁴ การเปลี่ยนแปลงสีของฐานฟันเทียมมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ได้แก่ วัสดุมีการสัมผัสต่อสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการติดสีจากอาหารหรือเครื่องดื่มที่มีสี การดูดซับน้ำ ปฏิกริยาเคมี อนามัยช่องปาก และความขรุขระของผิว สีของฟันฐานเทียมก็เป็นปัจจัยหนึ่งเกี่ยวกับความสวยงามทางทันตกรรม⁵

ระบบการวัดสีที่นิยมในปัจจุบันคือ ระบบซีไอไอ (Commission Internationale de l'Eclairage, CIE) เป็นระบบที่วัดสีออกมาเป็นตัวเลข สามารถคำนวณหาค่าความเปลี่ยนแปลงของสีและนำมาเปรียบเทียบค่าการเปลี่ยนแปลงของสีในวัสดุแต่ละชนิดได้⁷ ซึ่งการใช้เครื่องวัดสี (spectrophotometer) วัดการเปลี่ยนแปลงของสีทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น^{6,8}

การทดสอบเสถียรภาพสีของเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนเป็นการจำลองการใช้งานในช่องปาก ซึ่งการแช่เรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนในสารละลายชนิดต่างๆ ที่มีสี เป็นการเร่งเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนให้เกิดการเปลี่ยนสีจากปัจจัยภายนอก⁹

ปัจจุบันวัสดุที่นำมาทำฐานฟันเทียมมีหลายชนิด การศึกษาที่ผ่านมาในอดีตส่วนใหญ่จะทำการเปรียบเทียบเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนกับวัสดุชนิดอื่นซึ่งมีส่วนประกอบทางเคมีที่ต่างกัน แต่ยังไม่มีการศึกษาถึงเสถียรภาพสีภายในวัสดุเดียวกัน เช่น การศึกษาของ Ner Hersek และคณะในปี 1999¹⁰ ที่ศึกษาคุณสมบัติเสถียรภาพสีในวัสดุที่ใช้ทำฐานฟันเทียม 5 ชนิด พบว่าวัสดุทุกชนิดมีการเปลี่ยนแปลงของสีเพียงเล็กน้อยในช่วงเวลาหนึ่ง

ในการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติเสถียรภาพสีของเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนภายหลังการแช่เครื่องดื่มชนิดต่างๆ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางคลินิกโดยเป็นแนวทางในการแนะนำการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยเพื่อการมีฟันเทียมที่สวยงามและมีความคงทนต่อการเปลี่ยนสีในอนาคตต่อไปได้

วัสดุอุปกรณ์และวิธีการ

1. การเตรียมภาชนะหล่อแบบฟัน

เตรียมแผ่นเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อน ด้วยวิธีการอัดแบบโดยใช้ภาชนะหล่อแบบฟัน ตามที่ American Dental Association (ADA) Specification No.12 กำหนด^{11,12} ทำการเตรียมชิ้นตัวอย่างทั้งหมด 50 ชิ้น โดยแบ่งกลุ่มชิ้นตัวอย่างอย่างสุ่มตามสารทดสอบเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 10 ชิ้น ตัวอย่าง ซึ่งมีขั้นตอนการเตรียมแม่พิมพ์สำหรับแม่แบบโลหะโดยการนำพลาสติกเทอร์โมพลาสติกแข็งมาโอบรอบแม่แบบโลหะที่จำลองขนาดของชิ้นตัวอย่างคือแผ่นกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 50 มิลลิเมตรหนา 0.5 มิลลิเมตรจากนั้นรื้อให้พลาสติกเทอร์โมพลาสติกแข็งก่อตัวเต็มที่แล้วจึงนำแม่แบบโลหะออก จะได้แม่พิมพ์

สำหรับแม่แบบโลหะจำลองขนาดของชิ้นตัวอย่าง ซึ่งจะใช้แม่พิมพ์นี้ในการเตรียมชิ้นตัวอย่างต่อไปโดยจะทำการผสมโพลีไวโนลไซล๊อกเซน (polyvinylsiloxane) ใส่ลงในแม่พิมพ์แล้วทำการตัดแต่งให้ได้ขนาดเท่ากับแม่แบบโลหะ จากนั้นผสมพลาสติกเรซินกับน้ำประปา อัตราส่วนพลาสติกเรซิน 100 กรัม ต่อน้ำ 33 มิลลิลิตรลงในฝาล่างของภาชนะหล่อแบบฟันแล้วจึงนำแผ่นโพลีไวโนลไซล๊อกเซนที่ได้วางบนพลาสติกเรซิน โดยให้ผิวหน้าของแผ่นโพลีไวโนลไซล๊อกเซนและพลาสติกเรซินอยู่ระดับเดียวกันรอให้พลาสติกเรซินก่อตัวสมบูรณ์ ทาสารคั่นกลางบางๆบนแผ่นโพลีไวโนลไซล๊อกเซนและพลาสติกเรซินในฝาล่างของภาชนะหล่อแบบฟัน จากนั้นใส่ส่วนผสมพลาสติกเรซินชนิดเดียวกันจนเต็มฝาบนของภาชนะหล่อแบบฟันแล้วปิดฝาบนและฝาล่างของภาชนะหล่อแบบฟันเข้าด้วยกันทิ้งไว้ 60 นาทีเพื่อให้พลาสติกเรซินก่อตัวสมบูรณ์ จากนั้นทำการแยกฝาบนและฝาล่างของภาชนะหล่อแบบฟัน แล้วนำแผ่นโพลีไวโนลไซล๊อกเซนและสารคั่นกลางออกจะได้แบบหล่อสำหรับการอัดเรซินอะคริลิก (ภาพที่ 1)

2. การเตรียมชิ้นตัวอย่าง

ทาสารคั่นกลางบางๆบนพลาสติกเรซินในภาชนะหล่อแบบฟัน ผสมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนตามคำแนะนำของบริษัทผู้ผลิตจนถึงขั้นอ่อนนุ่ม (ตารางที่ 2) ทำการอัดแบบเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนเข้าแบบหล่อแบบที่ได้ และนำไปต้มที่อุณหภูมิหม้อต้มอะคริลิก 74 องศาเซลเซียสนาน 90 นาที จากนั้นเพิ่มอุณหภูมิไปที่ 100 องศาเซลเซียสนาน 30 นาที แล้วปล่อยให้เย็นลงจนถึงอุณหภูมิห้องขัดแผ่นเรซิน

อะคริลิกด้วยกระดาษทรายเบอร์ 600 800 1200 ตามลำดับเบอร์ละ 1 นาทีต่อด้านด้วยเครื่องขัด (Buehler Ecomet 2 Grinder Polisher, U.S.A.) คัดเลือกให้ชิ้นตัวอย่างมีขนาดตามที่กำหนด ไม่มีรอยแตก ไม่มีการบิดเบี้ยว ไม่มีครีบส่วนเกิน และรูปของอากาศบนพื้นผิวมีขนาดไม่เกินกว่า 0.5 มิลลิเมตร (ภาพที่ 2) จากนั้นนำชิ้นตัวอย่างที่ผ่านการคัดเลือกแล้วไปแช่ในน้ำกลั่นที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 24 ชั่วโมง ก่อนนำไปทดลอง เพื่อกำจัดมอนอเมอร์ส่วนเกินและเพื่อลดปัจจัยการรบกวนจากคุณสมบัติการดูดซึมน้ำ¹²

Figure 1 Refractory flask for packing of acrylic resin material.

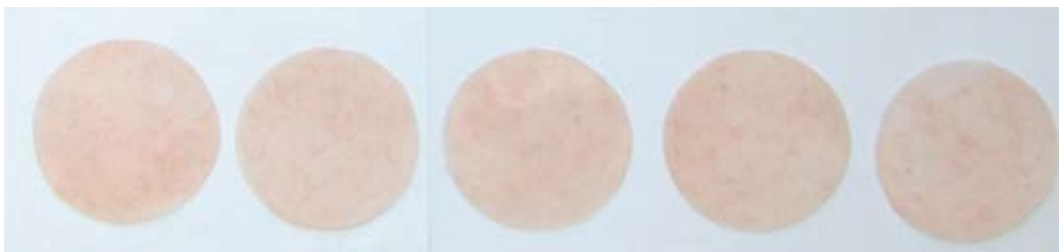

Figure 2 Specimens of acrylic resin.

3. การอ่านค่าสีเริ่มต้นก่อนแช่ชิ้นตัวอย่างในสารทดสอบ

ล้างชิ้นตัวอย่างด้วยน้ำกลั่นโดยใช้เครื่องอัลตราโซนิกเป็นเวลา 5 นาที จากนั้นซับให้แห้งด้วยกระดาษชำระและอ่านค่าสีเริ่มต้นโดยใช้เครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ (Spectrophotometer, Ultrascan Colorquest^R XE, Hunterlab, U.S.A.) (ภาพที่ 3) วัดและแปรผลออกมาในระบบของ CIE LAB (ตารางที่ 3) โดยวัดที่จุดกึ่งกลางของชิ้นตัวอย่าง กำหนดตำแหน่งและองศาของการวัดให้เหมือนกันทุกชิ้นตัวอย่างโดยมีผู้วัดคนเดียวแล้วบันทึกค่าที่ได้เป็นค่า $L^*a^*b^*$ ของแต่ละชิ้นตัวอย่าง โดยมีการสอบเทียบเครื่องทุกครั้งก่อนการวัดตามคำแนะนำของบริษัทผู้ผลิต

4. ขั้นตอนการแช่ชิ้นตัวอย่างในสารทดสอบ

เตรียมสารทดสอบทั้ง 5 ชนิด ได้แก่ กาแฟ (เนสกาแฟเอสเปรสโซโรสดี บริษัทเนสท์เล่ประเทศไทย) ชาเขียว (โออิชิกรินที บริษัทโออิชิเทรดดิ้งประเทศไทย) น้ำอัดลม (เป๊ปซี่ บริษัทเสริมสุขประเทศไทย) และน้ำผักและผลไม้ (ยูนิฟ บริษัทยูนิฟเพรสซิเดนส์ประเทศไทย) (ตารางที่ 1) โดยเตรียมไว้ในภาชนะพลาสติกปริมาตร 20 มิลลิลิตรในการแช่ชิ้นตัวอย่าง 1 ชิ้น แช่ชิ้นตัวอย่างไว้ในที่มีดภายใต้อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียสโดยแช่ไว้เป็นระยะเวลา 30 วัน จะมีการเปลี่ยนสารทดสอบและล้างด้วยน้ำกลั่นโดยใช้เครื่องอัลตราโซนิก เป็นเวลา 5 นาที ทุกๆ 3 วัน

5. การหาค่าและวิเคราะห์ค่าการเปลี่ยนแปลงของสี (ΔE)

ทำการเก็บข้อมูลค่า L^* , a^* , b^* ที่วัดจากเครื่องสเปกโตรโฟโตมิเตอร์ในแต่ละกลุ่มโดยวัดค่าสีเริ่มต้นและภายหลังการแช่ในสารทดสอบจากนั้นนำมาคำนวณค่าการเปลี่ยนแปลงของสีโดยใช้สมการ $\Delta E^*_{ab} = (\Delta L^{*2} + \Delta a^{*2} + \Delta b^{*2})^{1/2}$ และนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว (One-Way Anova) จากนั้นทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีบอนเฟอร์รอนิ (Bonferroni) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สรุปผลค่าการเปลี่ยนแปลงของสีที่ได้และเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน หากพบค่าการเปลี่ยนแปลงของสีมากกว่า 3.3 แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงของสีอย่างชัดเจนและไม่เป็นที่ยอมรับทางคลินิก^(17,18,19)

ผลการศึกษา

ค่าการเปลี่ยนแปลงของสี (ΔE) ของฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนภายหลังการแช่ในเครื่องดื่มชนิดต่างๆ 30 และ 45 วัน

เมื่อนำค่า L^* , a^* , b^* ของฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนภายหลังการแช่ในเครื่องดื่มต่างชนิดกันเป็นเวลา 30 วันมาคำนวณ พบว่ามีค่าเฉลี่ยค่าการเปลี่ยนแปลงของสีของฐานฟันเทียม เรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนภายหลังการแช่ในน้ำกลั่น กาแฟ ชาเขียว

Table 1 Product of beverages.

Beverages	Manufacture
Coffee	Nestle' Espresso Roast, Nestle', Thailand
Green tea	Oishi green tea, Oishi Trading Co., Ltd., Thailand
Carbonated drink	Pepsi-Cola (Thai) Trading Co., Ltd., Thailand
Vegetable and fruit juice	Uni-President (Thailand) Limited., Thailand

Table 2 Product of heat-cured acrylic resin

Product name	Type	Batch Number	Manufacture
Meliodent ®	Heat-polymerizing	10NOV107 2015-11	Bayer, Strawberry Hill, Newbury, Berks, UK

น้ำอัดลม และน้ำผักผลไม้เท่ากับ 4.99 5.34 5.57 5.82 และ 6.06 ตามลำดับ (ตารางที่ 4) โดยฐานพื้นเทียบมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนที่แช่ในน้ำผักผลไม้

มีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงของสีมากที่สุด และฐานพื้นเทียบมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนที่แช่ในน้ำกลั่นมีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงของสีน้อยที่สุด

Figure 3 Spectrophotometer, Ultrascan ColorquestR XE, Hunterlab,

Table 3 Mean, standard deviation, median, maximum, and minimum of the brightness of the color (L*), the intensity of the red-green (a*), the intensity of the yellow-blue (b*) of heat-cured acrylic resin in each beverages 30 days and 45 days.

sample	Before			After 30 days			After 45 days		
	L*	a*	b*	L*	a*	b*	L*	a*	b*
Distilled water									
Mean	41.04	6.20	-9.68	44.60	3.44	-8.70	45.44	4.56	-7.64
(SD)	1.61	1.03	0.80	1.69	0.86	1.22	2.72	0.97	1.17
Min	38.60	4.45	-11.23	41.75	2.27	-10.14	39.45	3.17	-9.85
max	43.91	7.58	-8.74	46.78	4.94	-6.97	48.65	6.32	-5.73
Coffee									
Mean	42.60	8.18	-9.11	45.20	4.63	-7.40	44.14	3.65	-1.08
(SD)	2.46	1.50	1.03	3.04	1.14	1.24	1.86	0.82	0.75
Min	39.18	6.19	-11.09	40.59	2.42	-10.70	41.52	2.51	-2.30
max	45.63	10.32	-7.45	50.82	6.24	-6.57	47.00	5.15	0.32
Green Tea									
Mean	45.94	6.23	-8.96	48.97	2.21	-6.77	48.85	3.48	-1.57
(SD)	1.35	1.03	0.85	1.18	0.74	0.41	2.15	1.05	0.90
Min	43.75	4.15	-10.65	47.50	0.80	-7.70	48.09	2.38	-2.77
max	48.09	7.15	-7.42	50.91	3.36	-6.23	52.71	5.66	0.14
Carbonated drink									
Mean	46.12	6.19	-8.81	45.09	1.38	-7.61	47.87	2.72	-1.22
(SD)	2.40	1.21	0.67	2.18	0.85	0.83	2.14	1.06	1.53
Min	43.37	4.90	-10.08	42.15	0.48	-9.08	45.71	1.01	-2.44
max	50.60	8.17	-7.58	48.34	3.18	-6.17	51.17	4.30	2.29
Vegetable Fruit juice									
Mean	44.62	6.58	-7.90	48.54	4.82	-5.07	48.87	3.07	0.44
(SD)	2.33	1.57	1.14	2.21	1.27	1.56	2.45	0.88	0.91
Min	41.17	4.73	-10.48	45.58	2.92	-7.17	45.81	1.80	-0.85
max	48.24	9.07	-6.48	51.71	6.55	-1.47	51.98	4.57	2.03

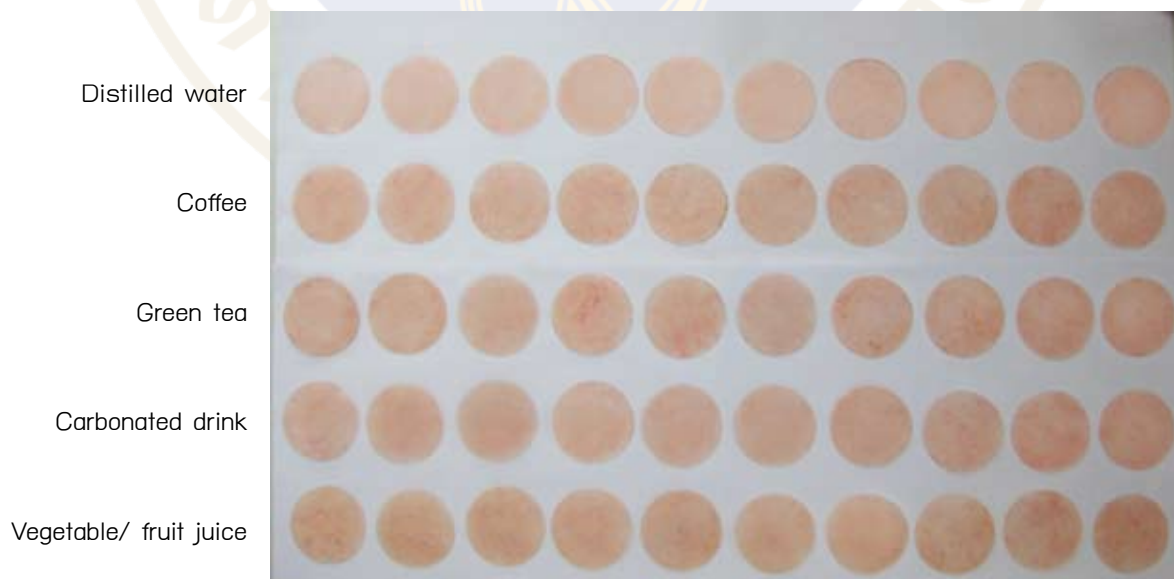
ภายหลังการแช่ในเครื่องดื่มต่างชนิดกันเป็นเวลา 45 วันพบว่า ค่าเฉลี่ยค่าการเปลี่ยนแปลงของฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนที่แช่ในน้ำกลั่น กาแฟ ชาเขียว น้ำอัดลม และน้ำผักผลไม้เท่ากับ 5.71 10.01 8.90 9.30 และ 10.77 ตามลำดับ (ตารางที่ 5) โดยฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนที่แช่ในน้ำผักผลไม้มีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงของสีมากที่สุดและฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนที่แช่ในน้ำกลั่นมีค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลงของสีน้อยที่สุด (ภาพที่ 4)

ค่าความต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงของสี (ΔE) ของฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อน ภายหลังการแช่ในเครื่องดื่ม แต่ละชนิด

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทดสอบค่าการเปลี่ยนแปลงของสีของฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนภายหลังการแช่เครื่องดื่มชนิดต่างๆ เป็นเวลา 30 วัน พบว่าค่าการเปลี่ยนแปลงของสีของฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนหลังการแช่ในเครื่องดื่มทั้ง 5 กลุ่มมีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$)

Table 4 Mean, standard deviation, maximum, and minimum of the color change of heat-cured acrylic resin after immersion 30 day in each beverages and analysis the difference of the color change (ΔE) between groups.

Group	n	Color change (ΔE)	Min	Max	P-value
		Mean $\pm$ SD			
Distilled water	50	4.99 $\pm$ 1.87	2.16	7.87	> 0.05
Coffee	50	5.34 $\pm$ 2.30	2.80	8.64	
Green tea	50	5.57 $\pm$ 1.11	3.62	7.59	
Carbonated drink	50	5.82 $\pm$ 1.18	4.22	8.14	
Vegetable/ fruit juice	50	6.06 $\pm$ 2.24	3.12	9.64	

Figure 4 The color changes patterns from representative specimens of acrylic resin after immersion in beverages.

(ตารางที่ 4) และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบค่าการเปลี่ยนแปลงของสีภายหลังการแช่เครื่องดื่มชนิดต่างๆ เป็นเวลา 45 วัน พบว่าค่าการเปลี่ยนแปลงของสีของฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนหลังการแช่ในเครื่องดื่มทั้ง 5 กลุ่มมีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.00$) (ตารางที่ 5)

บทวิจารณ์

เรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนเป็นวัสดุทางทันตกรรมที่ทันตแพทย์ทั่วไปนิยมในการนำมาประดิษฐ์เป็นฐานฟันเทียมเนื่องจากมีความแข็งแรง ราคาไม่แพง และมีลักษณะใกล้เคียงกับเนื้อเยื่ออ่อนในช่องปากซึ่งตรงตามความต้องการของผู้ป่วย² แม้เรซินอะคริลิกจะมีความสวยงามแต่ปัญหาหนึ่งที่มีมักพบคือ การเปลี่ยนแปลงสีภายหลังการใช้งานไประยะหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงสีของวัสดุทางทันตกรรมประดิษฐ์เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจในการยอมรับฟันเทียมของผู้ป่วย¹³⁻¹⁵ งานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสีของเรซินอะคริลิก ชนิดบ่มร้อนที่เกิดจากปัจจัยภายนอก โดยแช่เรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนในเครื่องดื่มชนิดต่างๆที่มีสีซึ่งเป็นการเร่งให้เกิดการเปลี่ยนสีในห้องปฏิบัติการซึ่งจะช่วยลดระยะเวลาในการทดสอบลง เมื่อนำค่า L^* , a^* , b^* ของเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนที่แช่ในเครื่องดื่มชนิดต่างๆมาคำนวณพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงของสีในเรซินอะคริลิกชนิด

บ่มร้อนที่แช่ในเครื่องดื่มทุกชนิดอยู่ระหว่าง 5.71-10.77 เมื่อพิจารณาตาม National Bureau of Standards (NBS) ด้วยสมการ $NBS\ units = \Delta E \times 0.92^{16}$ พบว่าค่าการเปลี่ยนแปลงของสีในเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนที่แช่เครื่องดื่มทุกชนิดไม่เป็นที่ยอมรับทางคลินิกคือมีค่า NBS unit มากกว่า 3.3^{17,18,19} ภายหลังการแช่เป็นระยะเวลา 45 วัน พบค่าการเปลี่ยนแปลงของสีในน้ำผักผลไม้มากที่สุดเนื่องมาจากมีส่วนประกอบของแคโรทีนอยด์ (carotenoid) ซึ่งเป็นรงควัตถุในพืช (plant pigments) พบในผักและผลไม้ที่มีสีเหลืองและส้ม รองลงมาคืออินคาแพ เนื่องจากมีส่วนประกอบของกรดแทนนิก (tannic acid) ซึ่งจะทำให้เกิดคราบสีได้²

จากการศึกษาในอดีตเกี่ยวกับคุณสมบัติการเปลี่ยนแปลงของสีในเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อน พบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสีส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายในวัสดุ คือการมีมอนอเมอร์ส่วนเกินที่เกิดจากปฏิกิริยาการเกิดพอลิเมอร์ที่ไม่สมบูรณ์ (incomplete polymerization) และการมีอนุภาคอัดแทรกในวัสดุ นอกจากนี้พบว่าหากมีมอนอเมอร์ส่วนเกินจะทำให้ระยะห่างระหว่างสายพอลิเมอร์มาก บริเวณที่มีการเชื่อมโยง (crosslink) ของสายพอลิเมอร์จะลดลงทำให้มีคุณสมบัติการดูดน้ำมากขึ้นซึ่งก็เป็นอีกสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนสีของเรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อน²⁰⁻²²

Table 5 Mean, standard deviation, maximum, and minimum of the color change of heat-cured acrylic resin after immersion 45 day in each beverages and analysis the difference of the color change (ΔE) between groups.

Group	n	Color change (ΔE)	Min	Max	P-value
		Mean $\pm$ SD			
Distilled water	50	5.71 $\pm$ 1.92	3.58	9.92	0.00*
Coffee	50	10.01 $\pm$ 1.67	7.40	12.55	
Green tea	50	8.90 $\pm$ 1.16	7.66	7.66	
Carbonated drink	50	9.30 $\pm$ 1.50	6.87	11.38	
Vegetable/ fruit juice	50	10.77 $\pm$ 2.24	7.53	14.37	

* One-way ANOVA ($\alpha=0.05$)

The mean difference of 45 days is significant at the 0.05 level.

ในระยะ 30 วัน และ 45 วันหลังจากแช่ใน เครื่องดื่มชนิดต่างๆ พบค่าการเปลี่ยนแปลงของสีของ เรซินอะคริลิกชนิดบ่มร้อนที่แช่ในน้ำผักและผลไม้ที่ มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของGuler และ คณะ ในปี ค.ศ. 2005²³ และการศึกษาของ Rutkunas และคณะในปี ค.ศ.2010⁵ ที่ศึกษาใน เสถียรภาพสีของวัสดุบูรณะฟัน พบว่าน้ำอ้อยทำให้ วัสดุบูรณะฟันมาค่าการเปลี่ยนแปลงของสีมากที่สุด งานวิจัยครั้งนี้พบว่าค่าการเปลี่ยนแปลงของสีหลังการ แช่เรซินอะคริลิกในน้ำผักและผลไม้เป็นระยะเวลา 30 วันและ 45 วัน มีค่าความแตกต่างกันมากเมื่อ เปรียบเทียบกับค่าการเปลี่ยนแปลงของสีก่อนแช่ในน้ำ ผักผลไม้ ทำให้เป็นไปได้ว่าระยะเวลาที่วัสดุสัมผัสกับ เครื่องดื่มอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสี นอกจากนี้ ยังพบว่าค่าการเปลี่ยนแปลงของสีหลังการแช่เรซิน อะคริลิกในน้ำกลั่นมีค่าความแตกต่างน้อยที่สุดซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ Lai และคณะ ในปี ค.ศ. 2003²⁴

การเปลี่ยนแปลงสีของฐานฟันเทียมในทาง คลินิกอาจต้องพิจารณาสภาวะช่องปากของผู้ป่วยร่วม ด้วยซึ่งต่างไปจากห้องปฏิบัติการ เนื่องจากในสภาวะ ช่องปากมีความซับซ้อนและแตกต่างจากสภาวะในห้อง ปฏิบัติการดังนั้นหากจะนำผลไปใช้ในทางคลินิก โดยตรงต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการ เปลี่ยนแปลงสีของฐานฟันเทียม⁵ เช่น ชนิดอาหารและ เครื่องดื่มที่รับประทาน การดูดซึมน้ำของวัสดุ อุดหนุน อณามัยช่องปาก สภาวะความเป็นกรดต่าง ของน้ำลาย และปฏิกิริยาเคมีที่เกิดขึ้นในช่องปาก

ในการศึกษานี้จึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสภาพ ความเป็นจริงเท่านั้น แต่ในชีวิตประจำวันจะมีปัจจัย อื่นๆ ที่อาจทำให้วัสดุเปลี่ยนสีเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ผล การศึกษาที่ได้สามารถใช้เปรียบเทียบเฉพาะวัสดุ นำ มาศึกษาในงานวิจัยนี้เท่านั้นไม่อาจนำไปเปรียบเทียบกับวัสดุอื่นๆ ที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้เนื่องจาก องค์ประกอบที่แตกต่างกันของวัสดุและระเบียบวิธีวิจัย ที่แตกต่างกัน

ค่าการเปลี่ยนแปลงของสีในฐานฟันเทียมเรซิน อะคริลิกชนิดบ่มร้อนที่แช่ในเครื่องดื่มทั้ง 5 ชนิดเป็น เวลา 30 วัน มีค่าแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ ($p>0.05$) และเป็นการเปลี่ยนแปลงของสีที่ไม่ เป็นที่ยอมรับทางคลินิก (ค่าการเปลี่ยนแปลงของสี >3.3)

ภายหลังจากแช่ฐานฟันเทียมเรซินอะคริลิกชนิดบ่ม ร้อนในเครื่องดื่มทั้ง 5 ชนิดเป็นระยะเวลา 45 วัน พบ ว่ามีค่าของการเปลี่ยนแปลงของสีไม่เป็นที่ยอมรับทาง คลินิก และมีค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.00$)

เสถียรภาพสีของฐานฟันเทียมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มี ผลต่ออายุการใช้งานของฟันเทียมและความพึงพอใจ ของผู้ป่วย ทันตแพทย์จึงควรแนะนำให้ผู้ป่วยหลีกเลี่ยง เครื่องดื่มที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสีในฐานฟัน เทียม เช่น ชา กาแฟ น้ำอัดลม และน้ำผักผลไม้ เพื่อ เป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งจะช่วยยืดอายุการใช้งานของ ฟันเทียมได้

Funding: None

Competing interests: None

Ethical approval: None (Laboratory study)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่สนับสนุนงบประมาณในการ ทำงานวิจัยครั้งนี้ตลอดจนเอื้อเฟื้อสถานที่ วัสดุและ อุปกรณ์ และขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำห้องปฏิบัติการ วิจัยจุลชีววิทยาและห้องปฏิบัติการวิจัยชีววัสดุ ที่ให้ ความช่วยเหลือ แนะนำ ตลอดจนอำนวยความสะดวก ในงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

References

1. Hong G, Murata H, Li Y, Sadamori S, Hamada T. Influence of denture cleansers on the color stability of three types of denture base acrylic resin. *J Prosthet Dent* 2009; 101: 205-13.

2. Hersek N, Canay S, Uzun G, Yildiz F. Color stability of denture base acrylic resins in three food colorants. *J Prosthet Dent* 1999; 81: 375-9.
3. Temel K, Idil D. Color stability of different denture teeth materials against various staining agents. *Dent Mater J* 2008; 27: 139-44.
4. Mjor IA, Moorhead JE, Dahl JE. Reasons for replacement of restorations in permanent teeth in general dental practice. *Int Dent J* 2000; 50: 361-6.
5. Rutkunas V, Sabaliauskas V, Mizutani H. Effects of different food colorants and polishing techniques on color stability of provisional prosthetic materials. *Dent Mater J*; 29: 167-76.
6. Paul S, Peter A, Pietrobon N, Hammerle CH. Visual and spectrophotometric shade analysis of human teeth. *J Dent Res* 2002; 81: 578-82.
7. CIE Colorimetry. In: Schanda a, editor. *Colorimetry: Understanding the CIE System*. 1 ed; 2007. p. 25-98.
8. Yap AU, Sim CP, Loh WL, Teo JH. Human - eye versus computerized color matching. *Oper Dent* 1999; 4: 358-63.
9. Re W, WM G. Reactions to acrylic resin dental prosthesis. *J Prosthet Dent* 1980; 43: 138-142.
10. Canay S, Hersek N, Tulunoglu I, Gulay Uzun. Evaluation of color and hardness changes of soft lining materials in food colorant solutions. *Journal of Oral Rehabilitation* 1999; 26: 821-829.
11. Denture Base Polymers: Laboratory Test Methods. ADA Professional Product Review 2009; 4.
12. American Dental Association Specification No.12. *Guide to dental materials and devices*. 10 ed. Chicago; 1999.
13. Polyzois GI, Tannikakis SA, Zissis AJ, Demetriou PP. Color changes of denture base materials after disinfection and sterilization immersion. *Int J Prosthodont* 1997; 10: 83-9.
14. May KB, Razzoog ME, Koran A 3rd, Robinson E. Denture base resin: comparison study of color stability. *J Prosthet Dent* 1992; 68: 78-82.
15. Polyzois GI, Tannikakis SA, Zissis AJ. Color stability of visible-light-cure, hard direct denture reliner: an in vitro investigation. *Int J Prosthodont* 1999; 12: 140-6.
16. Nimeroff I, Colorimetry. *Natl Bureau Stand Monogr* 1968; 104: 4-32.
17. Um CM, Ruyter IE. Staining of resin-based veneering materials with coffee and tea. *Quintessence Int* 1991; 22: 377-86.
18. Lee SY, Nathanson D, Giordano R. Colour stability of a new light-cured ceramic stain system subjected to glazing temperature. *J Oral Rehabil* 2001; 28: 457-62.
19. Stober T, Gilde H, Lenz P. Color stability of highly filled composite resin materials for facings. *Dent Mater* 2001; 17: 87-94.
20. Reis AF, Giannini M, Lovadino JR, Ambrosano GM. Effects of various finishing system on the surface roughness and staining susceptibility of packable composite resins. *Dent Mater* 2003; 19: 12-18.
21. Yap AU, Lee HK, Sabapathy R. Release of methacrylic acid from dental composites. *Dent Mater* 2000; 16: 172-179.
22. Orefice RL, Discacciati JAC, Neves AD, Mansur HS, Jansen WC. In situ evaluation of the polymerization kinetics and corresponding evolution of the mechanical properties of dental composites. *Palm Test* 2003; 22: 77-81.
23. Guler AU, Kurt S, Kulunk T. Effects of various finishing procedures on the staining of provisional restorative materials. *J Prosthet Dent* 2005; 93: 453-458.
24. Lai YL, Lui HF, Lee SY. In vitro color stability, stain resistance, and water sorption of four removable gingival flange materials. *J Prosthet Dent* 2003; 90: 293-300.